

Pavol Demeš

Slovensko a Spojené kráľovstvo

Prvých 50 rokov

Pavol Demeš
Slovensko a Spojené kráľovstvo
Prvých 30 rokov

© Pavol Demeš a Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku
Jazyková úprava: Stanislav Dzurjanin
Grafický dizajn © Zuzana Chmelová
Tlač: Polygrafické centrum, s. r. o.
Nepredajné
Prvé vydanie
Bratislava 2023

ISBN 978-80-974480-1-1

Vyšlo vďaka finančnej podpore Veľvyslanectva Veľkej Británie v Bratislave

Pavol Demeš

Slovensko a Spojené kráľovstvo

Prvých 30 rokov

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku bola založená v auguste 1993 ako otvorené nestraničné diskusné fórum o medzinárodných otázkach a zahraničnej politike. Je najstarším zahraničnopolitickým think tankom na Slovensku. Jej hlavným cieľom je poskytovať priestor na otvorenú výmenu názorov o zahraničnej politike prostredníctvom seminárov, workshopov, konferencií a publikácií. SFPA publikovala stovky odborných textov, štúdií, komentárov, policy paperov či neperiodických publikácií.

Pavol Demeš je nezávislý odborník v oblasti občianskej spoločnosti a medzinárodných vzťahov pôsobiaci v Bratislave. Pred Nežnou revolúciou v novembri 1989 pôsobil v biomedicínskom výskume na Univerzite Komenského v Bratislave. Je absolventom Karlovej Univerzity v Prahe (1980). Po demokratizačných zmenách v roku 1989 pracoval ako riaditeľ odboru medzinárodnej spolupráce na Ministerstve školstva SR a ako výkonný riaditeľ Slovenskej akademickej informačnej agentúry – Servisného centra pre tretí sektor. Okrem toho pôsobil ako riaditeľ odboru zahraničnej politiky Kancelárie prezidenta SR (1993 – 1997) a v rokoch 1991 – 1992 bol ministrom medzinárodných vzťahov SR. V roku 1999 strávil šesť mesiacov ako analytik vo Woodrow Wilson Center vo Washingtone. Od roku 2000 do septembra 2010 bol riaditeľom pre strednú a východnú Európu v German Marshall Fund of the United States v Bratislave. V súčasnosti je nezávislým analytikom a okrem toho sa venuje fotografovaniu, publikovaniu a má samostatnú reláciu v rámci internetovej televízie tasr.tv.

Pavol Demeš je držiteľom Ceny EÚ a USA za rozvoj demokracie a občianskej spoločnosti (1998), ceny USAID Democracy and Governance Award (1999), vyznamenania holandskej kráľovnej Rytier rádu Orange Nassau (2005), Rádu juhoslovanskej hviezdy I. triedy (2005), Ceny za ľudské práva Organizácie médií juhovýchodnej Európy (2009), Medal of Honor, Friends of Slovakia, USA (2011), Ceny ministra kultúry Bulharskej republiky (2014), Czech and Slovak Transatlantic Award (2017) a Zlatej plakety ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (2019).

Obsah

- 7 Predslov veľvyslanca Veľkej Británie na Slovensku Nigela Bakera
- 11 Predslov veľvyslanca Slovenskej republiky vo Veľkej Británii Róberta Ondrejcsáka
- 16 Úvod
- 21 Prehistória – korene hlbokých slovensko-britských vzťahov (1918 – 1989)
- 37 Nežná revolúcia a otvorenie brán pre intenzívnu spoluprácu (november 1989 – december 1992)
- 47 Nežný rozvod Česko-Slovenska a štart bilaterálnej spolupráce Slovenskej republiky s Veľkou Britániou (1993 – 1998)
- 63 Integračný reštart a britská pomoc Slovensku (1998 – 2004)
- 75 Slovensko vstupuje do NATO a EÚ (2004 – 2010)
- 87 Slovensko-britské vzťahy v rokoch 2010 – 2020
- 101 Súčasné slovensko-britské vzťahy (2020 – koniec roka 2022)
- 126 Fotografie z bilaterálnych návštev (1990 – 2022)

Britský veľvyslanec Nigel Baker počas odovzdávania poverovacích listín prezidentke SR Zuzane Čaputovej, Bratislava, 3. septembra 2020. Foto: Archív Kancelárie prezidenta SR.

Predslov veľvyslanca Veľkej Británie na Slovensku **Nigela Bakera**

Osobne cítim silný záväzok voči slovensko-britským vzťahom. Moja diplomatická misia sa začala v roku 1992 v Prahe, kde som ako mladý diplomat pôsobil v pozícii tretieho tajomníka. Politike dominovala debata o voľbách a následné rokovania, ktoré viedli k vzniku nezávislej Slovenskej republiky. Pracovné návštevy Slovenska mi vždy prinášali potešenie. Fascinovala ma zložitosť histórie Slovenska i krása jeho prírody. Preto som sa ochotne pridal k malému tímu britských diplomatov, ktorí v roku 1993 vybudovali novú ambasádu Spojeného kráľovstva v Bratislave. Bolo pre mňa dobrodružstvom byť pri zrode vtedy najmladšieho európskeho štátu. Niektorí z mojich slovenských priateľov, s ktorými som sa v tom období zoznámil, už nie sú medzi nami. Ďalší v súčasnosti zastávajú dôležité miesta v diplomacii či vo verejnom živote. Už vtedy som bol – tak ako dnes – presvedčený o tom, že čerstvo nezávislé Slovensko bude úspešné, a to aj vďaka osobnostným kvalitám mnohých Slovákov, ktorých som mal možnosť postupne spoznať.

V roku 1989 či 1993 by mali mnohí Briti problém nájsť Slovensko na mape Európy. Dnes je takých iba zlomok. Ako vysvetľuje Pavol Demeš vo svojej knihe, ktorá je bohatá na udalosti, detaily, fakty aj tváre, naša spoločná história za posledných tridsať rokov (ale, samozrejme, aj predtým) sa nesmierne preplietala. Pre obe krajiny bolo toto obdobie turbulentné. Ale kde to bolo najzávažnejšie – keď bola v ohrození demokracia, keď vypukla vojna, keď sme čelili krízam –, tam sme vždy stáli pri sebe. Mnohí Briti dnes volajú Slovensko svojim domovom, a ešte viac ich Slovensko navštíví, aby si užili jeho jedinečnú pohostinnosť. Na druhej strane Slováci v Spojenom kráľovstve aktuálne tvoria jednu z najväčších slovenských diaspór vo svete. Demeš sa zameriava na politické vzťahy medzi našimi krajinami, ale nezanedbáva ani kultúrne, športové, obchodné a medziľudské väzby, ktoré sa rozvinuli exponenciálne počas uplynulých dekád a ktoré sú dnes oporou nášho rozvíjajúceho sa vzťahu.

Krajina pod Tatrami a ostrov za morom nemajú na prvý pohľad veľa spoločného. Táto kniha, prvá svojho druhu, ktorá skúma príbeh slovensko-britských vzťahov v modernej dobe, nám však podáva iný obraz. V roku 2020 som požiadal o návrat na Slovensko ako veľvyslanec, pretože po odchode Británie z Európskej únie som chcel prispieť ďalšou pozitívnou kapitolou našich vzťahov. Je veľa toho, čo si môžeme ako priatelia a spojenci navzájom ponúknuť. V roku 1993 sa mi ani nesnívalo, že prichádzam do krajiny, ktorá tak hlboko poznačí môj život. Či si to uvedomujeme alebo nie, pre Britov má Slovensko niečo do seba, tak ako má Británia pre Slovákov, a to nás úzko spája. Pavol Demeš nám v tejto publikácii

poskytuje zopár indícií, prečo je to tak. Je to patričná pocta prvým tridsiatim rokom našich vzájomných diplomatických vzťahov.

The background features a light blue map of Slovakia and the United Kingdom. Overlaid on this is a large graphic of the number '50'. The '5' is red with a dark blue dot, and the '0' is blue with a red dot. The author's name is centered at the top.

Pavol Demeš

Slovakia and the United Kingdom

The **First** **50** **Years**

Pavol Demeš
Slovakia and the United Kingdom
The First 30 Years

© Pavol Demeš and Slovak Foreign Policy Association
Translation to English: Lenka Turaz and Pavol Demeš
Copy Editing: Guy Bailey
Graphic Design © Zuzana Chmelová
Print: Polygrafické centrum, s. r. o.
Not for sale
First edition
Bratislava 2023

ISBN 978-80-974480-1-1

With thanks to the British Embassy, Bratislava, for its financial support

Pavol Demeš

Slovakia and the United Kingdom

The First 30 Years

The Slovak Foreign Policy Association (SFPA), founded in August 1993, is an independent, nonpartisan and non-profit organisation. It is the oldest foreign policy think tank in Slovakia. Throughout its program of meetings, seminars, workshops and publications, the SFPA disseminates information about international relations. It has published hundreds of opinions, expert studies, policy briefs, policy papers and books.

Pavol Demeš is an independent foreign policy analyst, civil society expert and TV anchor based in Bratislava, Slovakia. Prior to the “Velvet Revolution” in November 1989, Demeš was a bio-medical researcher at Comenius University in Bratislava. He is a graduate of Charles University in Prague (1980). After democratic changes in 1989 he served as the Executive Director of the Slovak Academic Information Agency-Service Centre for the Third Sector. From 1991 – 92 he was the Slovak Minister of International Relations and he also served as Foreign Policy Advisor to the President of the Slovak Republic (1993 – 97). From 2000 until September 2010 he was the Director for Central and Eastern Europe of the German Marshall Fund of the United States (GMF US).

Now he is a non-resident senior transatlantic fellow with GMF US and serves as a board member of the European Endowment for Democracy. He has his own TV program on international relations and diplomacy on the *tasr.tv* internet TV station (within The News Agency of the Slovak Republic – TASR). He has published numerous articles and books on international relations and civil society and had many photographic exhibitions in multiple countries.

Selected awards: the EU-US Democracy and Civil Society Award (in 1998), the USAID Democracy and Governance Award (1999), Royal Dutch decoration Knight of the Order of Orange Nassau (2005), Yugoslav Star of First Class (2005), South East Europe Media Organisation Human Rights Award (2009), Medal of Honor from the Friends of Slovakia, USA (2011), AIPES Freedom Award (2018), Woodrow Wilson Award (2018), Czech and Slovak Transatlantic Award (2017), Golden Medal of the Slovak Ministry of Foreign and European Affairs (2019).

Contents

- 7 Foreword by Nigel Baker, Ambassador of the United Kingdom to Slovakia
- 11 Foreword by Róbert Ondrejcsák, Ambassador of the Slovak Republic to the United Kingdom
- 16 Introduction
- 21 Prehistory – The Roots of Deep Slovak-British Relations (1918 – 1989)
- 37 Velvet Revolution and opening the gates for intensive cooperation (November 1989 – December 1992)
- 47 The velvet divorce of Czecho-Slovakia and the start of bilateral cooperation between the Slovak Republic and Great Britain (1993 – 1998)
- 63 Restart of Slovak integration and British aid to Slovakia (1998 – 2004)
- 75 Slovakia joins NATO and the EU (2004 – 2010)
- 87 Slovak-British relations in the years 2010 – 2020
- 103 Current Slovak-British relations (2020 – end of 2022)
- 126 Photographs from bilateral visits (1990 – 2022)

British Ambassador to Slovakia Nigel Baker presenting his credentials to Slovak President Zuzana Čaputová, 3 September 2020. Photo: Archive of the Presidential office of the SR.

Foreword by **Nigel Baker**, Ambassador of the United Kingdom to Slovakia

I have a strong sense of personal commitment to the Slovak-British relationship. My first diplomatic mission, to Prague in 1992 as a young third secretary, was dominated by the political debate, elections and subsequent negotiations that led to the creation of an independent Slovak Republic. I had always enjoyed my working visits to Slovakia, and was fascinated both by Slovakia's complex history and its magnificent countryside. So I was happy to volunteer to join the small group of British diplomats who in 1993 established the new British embassy in Bratislava.

For me it was an adventure to take part in the birth of Europe's then newest state. Some of the friends I met then are no longer with us. Others now occupy senior diplomatic posts and other public positions. I was confident then, as I am now, that a newly independent Slovakia would be fine because of the personal qualities of the many Slovaks that I came to know along the way.

Many Britons in 1989 or 1993 would have struggled to place Slovakia on the map of Europe. Far fewer now. As Pavol Demeš explains in his text rich in incidents, detail, facts and faces, our mutual history over the past thirty years – and indeed before – has been profoundly intertwined. It has been a turbulent time for both our countries. But where it has mattered most – when democracy has been in danger, when war has broken out, when crises have loomed – we have stood together. Many Britons now call Slovakia their home; even more visit to enjoy Slovakia's unmatched hospitality, while Slovaks in the United Kingdom now form one of the biggest Slovak diaspora communities in the world.

Demeš focuses on the political relationship between our countries, but he does not ignore the cultural, sporting, business and people-to-people ties that have developed exponentially over recent decades, and which underpin our evolving relationship today.

At first glance, the land beneath the Tatras mountains and the island over the sea have little in common. This book, the first of its kind to explore the story of Slovak-British relations in the modern era, tells us otherwise. I asked to return in 2020 as ambassador because I wanted to contribute a further, positive chapter following Britain's departure from the European Union. As friends and Allies we have much to offer each other.

I never dreamed in 1993 that I was coming to a country that would mark my life profoundly. But there is something about Slovakia for Britons, and Britain for Slovaks, that binds us

closely together, whether we realise it or not. Pavol Demeš, in this publication, gives us a few of the clues as to why that is. It is a fitting tribute to the first thirty years of our bilateral diplomatic relationship.

Nigel Baker
December 2022